

## En barnets egen rättspsykiater?

Magnus Kihlbom beskriver i Läkartidningen 42/00 (sidorna 4704-10) ensidigheten inom barnpsykiatri.

Jag vill påminna om alla de dimensioner som ingår. Ett kluster är: barnet, familjen och omgivningen (skolan). En annan triad omfattar: psykologiska, psykiatriska och sociala förhållanden.

Tidsaspekten spelar också in. På ett halvt år hinner 7-åringen utvecklas, försämrans eller förbättras enbart på grund av hjärnans automatiska förändring.

En barnpsykiatrisk diagnos måste ställas på flera samverkande faktorer samt betraktas som »färskvara». Domstol må noga beakta vem som under-tecknat utlåtandet samt kräva att barnpsykiatrisk expert gör slutsammanfattning och ställer diagnos.

Sociala myndigheter må stå för sin bedömning, men en beteendestörning, på väg mot ungdomsvård, borde alltid få den mest omfattande psykiatriska och neurologiska genomgång som modern medicin har tillgång till.

### Fokusera ytterligare på barnet

En »barnets egen rättspsykiater» borde skapas. Barnpsykiatrien behöver ytterligare utveckla diagnostiserandet samt fokusera mera på sin avnämare, barnet. Handläggande läkare bör också ofta fråga sig »vem företräder jag nu». Det kan vara föräldrar, men ofta även läraren med hennes krav på eleven. Men barnet självt? Vem hjälper det? Vår specialitet heter ju faktiskt barnpsykiatri.

Varje frågeställning har minst tre dimensioner. Den inriktning jag vill se öka är: »för barnet» och ibland även barnets naturliga krav på kärlek och accepterande fostran. Den goda diagnosen borde se till »barnets bästa» och råden till de vuxna utgå från barnets förmåga i aktuellt sammanhang och rådande situation.

Under mina 35 år med BUP såg jag sällan barnpsykiatern som stod helt på barnets sida. Blev detta så skulle barn naturligt kunna söka »sin egen barnpsykiater» utan föräldradeltagande ... till en början. Bris är bra, men aldrig så helhjärtade lekmän kan inte ersätta fullständig expertis.

Hans Nyström

leg läkare, pensionerad barnpsykiater, Stockholm

## Lappmarksdoktor Axel Bill en Agoranderättling



STIFTELSEN HELGE LINDENS MINNE, UMEÅ

**Läkaren Axel Bill** (1877–1937) hade indianskt påbrå som ättling till en inkaindian från Peru, som genom en historiens tillfällighet hamnade i Sverige, där han döptes till Johan Gustaf Agorander. (Porträttmålning av Helmer Osslund.)

I Läkartidningen 35/00 (sidorna 3772-3) har undertecknad med stort intresse läst Yngve Karlssons konstpaus, »Lappmarksdoktor Bill utmaning för två målare». Artikeln förmedlar inte bara en givande analys av två konstnärer och deras målningar utan också bilden av Axel Bill som en färgstark personlighet med särpräglat utseende.

Karlsson återger överläkare Helge Dahlstedts karakteristik 1965 av Axel Bill – ett »exotiskt utseende (mexikanskt, indianskt?)» [3, s 30]. Jag vill fästa uppmärksamheten vid detta. Antagandet om indianskt ursprung kommer faktiskt sanningen nära.

### Släkthistorien

Axel Bills mor, Armida Bill, var född Wästfelt och dotterdotter till den kände prosten Gunnar Backman i Sunne, Jämtland, med hustrun Anna Catharina. Hennes far var en inkaindian från Peru, som genom en ödets skickelse hamnade i Sverige och blev döpt till Johan Gustaf, med efternamnet Agorander – »torgmannen» (troligen därför att han påstås ha blivit påträffad på ett torg i Lima och där möjligen köpt som slav [1, 2, 4, 5]).

### Anna Catharina – urmodern

Sedermera gifte han sig med dottern till en skutskeppare i Härnösand och fick med henne två döttrar. Nu levande Agoranderättlingar härstammar alla

från den äldsta dottern, Anna Catharina (1785–1862), som med prosten Backman fick 11 barn. Hon var endast fem år, då fadern Johan Gustaf dog i Stockholm 1790. Hennes minnesbild på äldre dagar av fadern har förmedlats i muntlig tradition av flera personer: »En undersätsig, kraftigt byggd man med mycket mörk hy och ramsvart hår samt stora, glänsande ögon» [1]. Anna Catharina ärvde enligt utsago [4] »ovanligt mörk hy, mörkbruna ögon och blåsvart, rikligt men styvt hår».

### Mormors morfar till Axel Bill

Inkaindianen Agorander var mormors morfar till doktor Axel Bill och hans sju syskon. Man kunde spåra indianska drag hos flera av syskonen och deras föräldrageneration på modernet. En morbror till Axel Bill har beskrivits [5] som »en uppenbar Agoranderatavism med bruna ögon, hår som svart tagel och utstående kindknötar», och om Axel Bill sägs [5] att han såg ut som Agorander kan ha gjort, med »breda kinder, väldig näsa och kolsvart hår».

Agoranderättlingarna har med tiden blivit ganska många i olika släkter, och vi är väl alla litet stolta över vårt märkvärda ursprung. Det har resulterat i att de ändå rätt knapphändiga uppgifterna är dokumenterade på många håll i minnesteckningar, tryckta skrifter och arkiv, bl a landsarkivet i Härnösand.

H Peter Hallberg

fil dr, f d 1:e bibliotekarie vid Ulnabiblioteket, Uppsala

### Referenser

1. Bennich L. Inkapojke såld som slav i Peru. Grundade släkt i Härnösand. Västerorrlands Allehanda 4 okt 1980.
2. Skarstedt CW. Göteborgs stifts herdaminne. Örgryte. Pastores å G Varfvet: MI Sandahl. Lund: Håkan Ohlssons Boktryckeri 1885: 1033-4.
3. Lidén E, Rasch E. Kalle Hedberg. Stockholm: Raster 1989.
4. Paulin A. Svenska öden i Sydamerika. Stockholm: Norstedt, 1951: 488-90.
5. Theorell H. Växlande vindar. Stockholm: Natur och kultur, 1977.